

УДК 351.746.1

О.В. Вовченко

аспірант,

*Центр досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України*

Технопарки як інструмент забезпечення економічної безпеки держави

У статті розглянуто тенденції та проблеми сучасного етапу розвитку технопарків у контексті економічної безпеки держави. Обґрунтовано структурні взаємозв'язки між інноваційною та економічною безпекою держави. Запропоновано розглядати інновації як основний інструмент впливу на механізми її забезпечення.

Ключові слова: інновації, технопарки, економічна безпека, економічна безпека держави, синергетика, синергетичний ефект.

Е.В. Вовченко

аспірант,

*Центр дослідження науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України*

Технопарки как инструмент обеспечения экономической безопасности государства

В статье рассмотрены тенденции и проблемы современного этапа развития технопарков в контексте экономической безопасности государства. Обоснованы структурные взаимосвязи между инновационной и экономической безопасностью государства. Предложено рассматривать инновации как основной инструмент влияния на механизмы её обеспечения.

Ключевые слова: инновации, технопарки, экономическая безопасность, экономическая безопасность государства, синергетика, синергетический эффект.

O.V. Vovchenko

*Postgraduate Student of the Center for Scientific
and Technological Potential and Science History Studies
named after H. M. Dobrov NAS of Ukraine*

Technology Parks as a Tool to Ensure State Economic Security

The article deals with the trends and problems in the current stage of technoparks development in the context of state economic security. The structural relationships between innovation and economic state security were substantiated and it is offered to consider the innovations as one of main tools of influence on the mechanisms of its provision.

Key words: innovations, technoparks, economic security, state economic security, synergetics, synergetic effect.

Постановка проблеми

Динаміка сучасної глобалізації все ближче підводить до питання розуміння загроз економічній безпеці України як явища, що зростає у своїй важливості та

потребує системного підходу до осмислення механізму впливу на економіку держави. Саме інноваційна економіка є пріоритетною, оскільки сучасний стан проблеми вказує на необхідність активного застосування трансферу технологій на всіх напрямках соціально-економічного розвитку суспільства. У різні періоди до цього застосовувалися підходи як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівнях.

Інноваційна діяльність як пріоритетний напрям розвитку України був визначений у стратегічному плані економічного та соціального розвитку держави «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки. Забезпечення такого вектора повинно ґрунтуватися на залученні інвестиційних потоків до формування інноваційного ринку наукоємної продукції, її просування та забезпечення конкурентоспроможності на світових товарних ринках. Організаційними формами створення інноваційної інфраструктури можуть бути наукові парки, технопарки, регіональні інноваційні кластери, інноваційні бізнес-інкубатори. У 1999 р. відбулася спроба створити ключовий елемент такої інфраструктури – технопарк – шляхом прийняття відповідного закону України [8]. Технопарки здебільшого відіграють роль «точок економічного зростання» на інноваційній основі. Створення мережі технопарків по регіонах країни сприяло б вирівнюванню економічних показників по території країни, що зумовило б підвищення рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання, регіонів і держави загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вплив інновацій на розвиток окремих галузей став об'єктом досліджень у працях А. В. Бериславської [3], П.Д. Дудкіна [6], Л.Я. Малюти [12], В.С. Мешкової [13] та інших. У межах розвитку національної інноваційної системи проблему вивчали Т.В. Бауліна [2], О.С. Вашуленко [4], О.І. Дацій [5], І.В. Дячук [7], О.А. Мазур [9], Б.А. Маліцький [10; 11], В. П. Соловйов [16; 17], З.О. Попович [15], І.В. Яцишина [18] та інші.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Як свідчить практика, країни з інноваційною стратегією розвитку займають першорядні позиції на світових ринках. В Україні недостатньо приділяється уваги питанню стимулювання інноваційної діяльності. Цим спричинений нетривалий цикл дії технопарків країни, що зумовлює актуальність дослідження останніх як інструменту забезпечення економічної безпеки держави.

Формулювання цілей статті

Мета дослідження полягає в тому, щоб проаналізувати проблему сучасного стану існуючих технопарків, визначити їхні можливості як одного з інструментів забезпечення економічної безпеки регіону/держави.

Виклад основного матеріалу дослідження

Економічна безпека держави – це складна система, що повинна ґрунтуватися насамперед на інноваційному потенціалі, який наразі не достатньо вивчений і систематизований стосовно цієї сфери. Вагому оцінку її системоформуючому значенню дав О. Пабат [14], обґрунтувавши структурні взаємозв'язки між інноваційною та економічною безпекою держави. Пропонуємо розглядати інновації як основний інструмент впливу на механізми її забезпечення. Зокрема, варто звернути увагу на оптимізаційні інновації як відповідь на сучасні виклики та загрози. Під оптимізаційними інноваціями будемо розуміти нововведення, запровадження яких полягає у змінах, що впливають на ефективність процесу інноваційної діяльності. Нині інноваційна діяльність як системний процес у забезпе-

ченні конкурентної економіки достатньо вивчена, але як швидко вона повинна запроваджуватися та видозмінюватися є наразі актуальною проблемою.

Сучасна інноваційна стратегія держави повинна стати моделлю, побудованою на оптимізації інноваційних дій, спрямованих на оновлення вже відомих підходів у її реалізації. Для значного прориву в умовах євроінтеграційного вектора необхідно вивчати недоліки попередніх процесів та нові можливості, оскільки «...інноваційний процес розглядається як процес динамічний, мінливий... Перехід від однієї концепції інноваційного розвитку до іншої є відображенням переходу держави до нового якісного стану...» [17; 5]. Можливо, найголовнішим недоліком було те, що деякі інструменти не пройшли до кінця свій цикл застосування внаслідок політичної нестабільності. Це стосується, насамперед, такого інструменту інноваційних технологій, як технопарки. Саме така модель здатна досконало працювати на синергетичному ефекті, тобто рівновага попиту та пропозиції може саморегулюватися. Технопарки – центри, у яких вдало поєднується процес отримання нових знань і запровадження їх у виробництво. Розвиток регіональної інтеграції, участь у цьому процесі малого та середнього бізнесу із залученням наукового потенціалу дають можливість забезпечити конкурентоспроможність продукції певного регіону, створення нових робочих місць та ефективне використання науково-технічного потенціалу регіону. Це дало б змогу реалізувати нововведення та перетворити їх на конкретний економічний і соціальний результат. Саме за допомогою технопарків можна створити спільні міжнародні підприємства, які могли б забезпечити розвиток регіону/держави. Такі дії можуть сприяти балансу: економічна безпека підприємства – економічна безпека регіону – економічна безпека держави. Вивчення практики стимулювання інновацій шляхом створення технопарків (О. Микитюк, А. Дегтяр, Л. Немець, В. Будкін) дає змогу зробити висновок про їх неоднозначний розвиток і недосконале правове регулювання. Неоднозначність полягає в тому, що, з одного боку, створення таких комплексів – найбільш успішний захід для стимулювання інновацій; з іншого боку – існуючі технопарки не виправдали себе у правовому полі: фактично використовувалися для напівзаконних операцій з мінімізації оподаткування індустрій, що мають мало спільного з наукою і технологіями.

На сьогодні перспективним проектом є технопарк «Bionic Hill», побудований у смт Коцюбинське (Святошинський район м. Києва). Цей проект ініціювала компанія UDP за підтримки Київської міської адміністрації у 2011 році. Офіційне відкриття першого міжкорпоративного ІТ-університету BIONIC-University відбулося 27 вересня 2013 року. У квітні 2014 р. на базі цього університету розпочав роботу навчальний хаб – Learning Hub. Проект отримав статус складової державного національного проекту «Технополіс». Венчурні фонди Runa Capital, TA Venture, Almaz Capital та інноваційний парк BIONIC Hill заснували грантовий фонд у галузі інформаційних технологій [1]. У 2012 р. уряд України затвердив попереднє техніко-економічне обґрунтування національного проекту «Технополіс» та було здійснено його презентацію у Стенфордському університеті (Каліфорнія), Вашингтоні, Чикаго і Торонто. Проект має на меті економічні вигоди державного масштабу. За попередньою оцінкою міжнародної компанії «Ernst & Young» виручка компаній-резидентів становить близько 7,2 млрд. грн. на рік після повного запуску проекту. Експертиза прогнозує високотехнологічний експорт у межах 4,8 млрд. грн. на рік, а щорічні податкові вливання в бюджет – 1,3 млрд. грн. на рік. Очевидно, що рівень результативності впливатиме на активність залучення в Україну прямих іноземних інвестицій, провідних світових технологій. Варто за-

значити, що експертиза результативності нових проєктів є важливим інструментом наукової політики. Існують різні моделі наукової експертизи в розвинутих країнах [17, с. 313-318]. В Україні діє закон «Про наукову та науково-технічну експертизу», який слід застосовувати як при плануванні нових робіт, так і при оцінці діяльності окремих інноваційних структур.

Аналіз діяльності існуючих технопарків свідчить, що деякі з них досягли значних успіхів у розвитку певних технологічних ланок [9], але інші не змогли навіть започаткувати свою статутну діяльність. Причини цього потребують детального вивчення, що дасть підстави для пропозицій з подальшого їх функціонування та розвитку як «точок росту». Існує необхідність постійно вивчати дані стосовно використання інновацій, отриманих як результат діяльності технопарків, безпосередньо у виробництві і через це досліджувати їх у системі економічної безпеки конкретних регіонів. Слід брати до уваги особливості інших інноваційних структур, мати на увазі, що технологічні парки можуть бути принципово різними за вектором дії [16]. У зв'язку з цим виникає потреба економіко-математичного моделювання процесів освоєння інновацій, виявлення синергетичного ефекту, рівня синергізму. Потрібно розглянути різні методи моделювання відповідно до конкретного регіону та розробити оптимізаційну інноватику у сфері прийняття управлінських рішень. При складанні моделі ефективної діяльності технопарку необхідно враховувати його вплив на забезпечення економічної безпеки регіону, а відтак – і національної безпеки держави.

Висновки

Перспектива включення технопарків до інструментарію економічного розвитку України на основі інновацій є беззаперечною, але потребує удосконалення концептуальної та законодавчої основи створення нових і модернізації діючих технопарків. Варто активно запозичувати відповідний зарубіжний досвід, створивши робочі групи для безпосереднього ознайомлення з існуючими сервісними структурами підтримки діяльності технопарків. Необхідно продовжувати роботу з вітчизняним кадровим потенціалом інноваційних менеджерів, створювати механізми пошуку та підтримки ідей, застосовувати ІТ-аутсорсинг. Загалом економіка України останніх років орієнтувалася на адаптацію до ринкових принципів, до цього слід додати акцент на переорієнтацію економіки України з сировинної до інтелектуальної – економіки знань та інновацій, що підвищить потенціал споживання інноваційної продукції та сприятиме оздоровленню вітчизняної економіки.

Література

1. Bionik Hill [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : www.bionic-hill.com – Назва з екрану.
2. Бауліна Т. В. Державна політика формування інтелектуального капіталу в контексті модернізації національного господарства : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Т. В. Бауліна. – К., 2011. – 40 с.
3. Бериславська А. В. Мотивація праці управлінського персоналу у забезпеченні зростання економічних результатів підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / А. В. Бериславська. – Херсон, 2013. – 20 с.
4. Вашуленко О. С. Організаційно-економічне обґрунтування розвитку кадрового потенціалу наукової системи України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / О. С. Васьуленко. – К., 2010. – 21 с.
5. Дацій О. І. Ефективність інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.02.02 «Економіка та управління науково-технічним прогресом» / О. І. Дацій. – К., 2005. – 40 с.

6. Дудкін П. Д. Організаційно-економічний механізм розвитку інноваційно-логістичних систем у навчально-науково-виробничому комплексі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / П. Д. Дуднік. – Тернопіль, 2009. – 20 с.

7. Дядчук І. Д. Теоретико-методологічне обґрунтування інноваційної стратегії розвитку космічної галузі України в контексті глобалізації : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / І. Д. Дядчук. – К., 2011. – 36 с.

8. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/991-14>

9. Мазур О. А. Економічний феномен українських технопарків / Міжнародна економіка : інтеграція науки та практики : зб. наук. пр. – В. 2. – К. : ВП «Едельвейс», 2012. – С. 8-19.

10. Малицький Б. А. Наука, технології, інновації та національна безпека : теоретичні та прикладні аспекти / Б. А. Малицький. – К. : КЖД «Софія», 2014. – 56 с.

11. Малицький Б. А. Неолібералізм и кризис инновационного развития экономики. Формула кризиса / Б. А. Малицкий. – К. : Феникс, 2009. – 64 с.

12. Малюта Л. Я. Економічний механізм активізації інноваційної діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Л. Я. Малюта. – Тернопіль, 2011. – 20 с.

13. Мешкова В. С. Формування інноваційної стратегії вугледобувних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / В. С. Мешкова. – Донецьк, 2013. – 20 с.

14. Пабат О. В. Економічна безпека держави : інноваційні фактори : монографія / О. В. Пабат. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2012. – 168 с.

15. Попович З. О. Інноваційна стратегія операторів на ринку інтернет-технологій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.02.02 «Економіка та управління науково-технічним прогресом» / З. О. Попович. – К., 2005. – 21 с.

16. Соловійов В. П. Технологічні парки в Україні : від вихідної концепції до реальної практики / В. П. Соловійов // Наука і наукознавство. – 2014. – № 1 (83). – С. 16-22.

17. Соловьев В. П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций) / В. П. Соловьев. – К. : Феникс, 2004. – 560 с.

18. Яцишина І. В. Соціалізація інноваційної економіки : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / І. В. Яцишина. – К., 2013. – 40 с.

УДК 338.242.4

Є.В. Нікішин
*аспірант кафедри управління
фінансово-економічною безпекою,
Університет економіки та права «КРОК»*

Концептуальні засади забезпечення економічної та продовольчої безпеки регіонів

Досліджено явище пропорційності компонентів системи продовольчої безпеки, на підставі чого подано нове формулювання закону структурно-функціональної стійкості систем. Встановлено можливість розроблення прогнозів розвитку системи продовольчої безпеки, створено стандарти стратегії контролю їхніх станів.

Ключові слова: продовольча безпека регіону, стратегія продовольчої безпеки, інваріанти, структурно-функціональна стійкість.